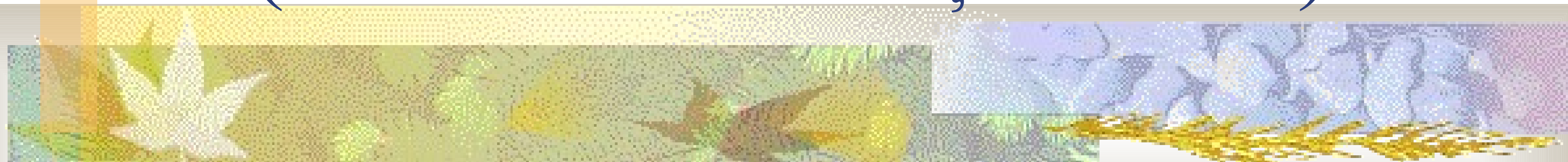
Noul Dicționar Ortografic, Ortoepic şi Morfologic (D.O.O.M. – ediția a II-a)

Aproximativ **3500** de modificări

1. Despărțirea în silabe

Despărțirea la capăt de rând se poate face:

- Fie bazată pe pronunțare

Ex: i-ne-gal, de-zo-biș-nu-it, a-nor-ga-nic

- Fie bazată pe structura cuvintelor, ținând seama de elementele constitutive, în special prefixe

Ex: in-e-gal, dez-o-biș-nu-it, an-or-ga-nic

2. <u>Articularea termenilor străini</u>

- Dacă partea finală a cuvântului se pronunță aşa cum se scrie:

  bossul, brokerul, dealerul, folkul, linkul, weekendul, curriculumul…
- Dacă partea finală a cuvântului se pronunță altfel de cum se scrie:

  cow-boy-ul, mouse-ul, service-ul, site-ul, show-ul…
- La fel şi desinența:

  brokeri, mouse-uri…

3. Accentul

- Rămân cu o singură accentuare:

  anatemă, aripă, calcar, cobalt, infim, prier, simpozion

- Se introduc dublete ca:

  antic/antic, asfixie/asfixie, candid/candid, firav/firav, gingaş/gingaş, precaut/precaut, puber/puber, manager/manager, mijloc/mijloc(talie), penurie/penurie, trafic/trafic.

4. Abrevieri

- Se păstrează din D.O.O.M.[1] prescurtările uzuale:

Cuvinte simple:

bd.(bulevard), d./dl.(domnul), dna.(doamna), dra.(domnişoara), dlui.(domnului), dnei.(doamnei), drei. (domnişoarei)

Cuvinte compuse:

d-ta(dumneata), d-voastră/dv./dvs.(dumneavoastră), d-lui(dumnealui)

5. Denumirile teritorial-administrative

- Formele nominativ-acuzativ se scriu cu cratimă:

  Alba-Iulia, Bistrița-Năsăud, Caraş-Severin, Cluj-Napoca, Drobeta-Turnu-Severin

- Formele nominativ-genitiv, cu prepoziție, cu adjectiv se scriu fără cratimă:

  Gura Teghii, Prundul Bârgăului, Vatra Dornei, Bolintinul din Deal, Curtea de Argeş, Filipeştii de Pădure, Baia Mare, Copşa Mică, Piatra Arsă, Valea Seacă.

6. Intrări noi,

- cele mai multe din engleza americană:

brand, broker, dealer, fitness, font, hard, link, market, master, printare, pictorial, rating, scanare, site, topless, trend, anticoncepțional, contracepție, folk, fotomodel, fezabilitate, fiabilitate, internet, lobby, malpraxis, maxi-taxi, paparazzi, telenovelă, teletext, termopan, transfrontalier, TVA, supervedetă…

7. Adaptări

- Prin circularea unor dublete:

bodyguard/bodigard, cocktail/cocteil, derby/derbi, penalty/penalti, pocher/poker, pizza/pizză, rugbi/rugby, sandvici/sendviş, me-nigi-ment/ma-nagi-ment…

8. Pronumele şi adjectivele negative

- Se scriu într-un cuvânt: niciunul, niciuna, niciunii, niciunele, niciun, nicio, după modelul: vreuna, vreunul, vreo, vreun.

Ex: Nu am niciun prieten.

- Nu şi în cazul în care nici are valoare de adverb sau conjuncție:

Ex: Nici măcar unul nu a fost prezent.

Nici unul, nici altul n-a răspuns.

9. Forme noi de cuvinte-titlu

- Se înlocuiesc forme ieşite din uz cu:

angină, clinci, container, corozivitate, crenvurst, crevete, detenție, escatologie, expulzie, foarfecă (pl. foarfeci), fotoemisie, hagialâc, hogeac, machieur, machieuză, magazioner, marfar, marochiner, maseuză, muchie, pietrificare, porthartă, posomoreală, pudibonderie, sanda, saună, screamăt, secreter, sfârtecare, suzetă, şutor, trailer, verzitură, ziler…

10. Forme noi de plural

- anacoluturi, algoritmuri, aragaze, arboreturi, betoane, canale, feşe, fundaluri, gradene, habitacluri, infanticide, jobene, lipoame, luntri, monologuri, pandişpane, paradoxuri, pardesie, paricide, recamiere, recensăminte, regicide, remarci, zbuciumuri, intermezzouri…

11. Forme noi de genitiv-dativ

- corăbiei, tigăncii, țărăncii, feşii…

12. Forme verbale noi

- La infinitiv:

decotoşmăna, dispera, pietrifica, sfârteca…

- La indicativ:

(eu) continui, enumăr, (el) defalcă, se decotoşmănează, exhibă, irigă, să freamăte…

13. Adjective invariabile

- bleu, gri, kaki, oranj, sadea, vernil, video, alto, anticorupție, antimafia, antiradar, cool, country, disco, flu, horror, latino, nonprofit, open, retro, second-hand, single, tehno, unisex…
- eficace, atroce, ferice, feroce, locvace, motrice, perspicace, precoce, propice, vivace. Fac excepție rapace, sagace, tenace, vorace.

14. Odată… şi în locuțiuni

Adverbul va intra astfel în locuțiuni ca:

- Odată ce ne-am înțeles, rămâne stabilit.
- Odată cu trecerea timpului, se schimbă omul.

Dar substantivul dată se articulează în mod obişnuit:

- 1 Decembrie este o dată cu semnificație istorică.

15. Variante literare libere

- Statutul de variante libere le conferă unor substantive – cu formă tip unică până acum – dreptul de a circula şi de a fi corecte în dublă formă:

Ex: anteturi/antete, amanete/amaneturi, căpşune/căpşuni, cireşe/cireşi (fructe), cearşaf/cearceaf, coperte/coperți, corigent/corijent, filosof/filozof, ferăstrău/fierăstrău, ligheane/lighene, luminescență/luminiscență, muschetar/muşchetar, niveluri/nivele, pântec/pântece, percheziție/perchiziție, pieptăn/pieptene, sandvici/sendviş, tobogan/topogan, tumoare/tumoră etc.

16. Alte variante substantivale libere

- Pentru cuvintele-titlu:

acont/aconto, bulgăr/bulgăre, cartilaj/ cartilagiu, chestiune/chestie, clovn/claun, halo/ halou, lăcaş/locaş, piuneză/pioneză, polilogie/ pologhie, tract/tractus, zi/ziuă.

- Pentru formele de plural:

cicatrice/cicatrici, debuşee/debuşeuri, evuri/evi, jersee/jerseuri, poncifuri/poncife, regaluri/regale, sloganuri/slogane, torenți/torente, vopsele/vopseluri etc.

- Pentru formele de genitiv-dativ:

îmbrăcămintei/îmbrăcăminții, savoarei/savorii etc.

17. Variante verbale libere

- Pentru infinitiv:

cementa/cimenta (dinții), datora/datori, decofeiniza/ decafeiniza, frecționa/fricționa, incarna/încarna, încorpora/incorpora, pricopsi/procopsi, rabata/rabate, zbârli/ zbârli

- Pentru indicativ:

anticipează/anticipă, biciuieşte/biciuie, biruieşte/ biruie, cheltuieşte/ cheltuie, chinuieşte/chinuie, demarchează/ demarcă, se destăinuie/se destăinuieşte, inventează/ inventă, se îngâmfează/se îngâmfă, înveşmântează/ înveşmântă, învolburează/învolbură, învie/înviază, mântuieşte/mântuie, reanimă/ reanimează, se străduieşte/ se străduie, şchioapătă/şchiopătează…

18. Diferențieri semantice

- extensie(med. şi tehn.)/extensiune(lingv.)
- ocluzie(med. şi tehn.)/ocluziune(închidere a unui orificiu)
- posesie(deținere)/posesiune(teritoriu)
- prospecție(cercetare ec.)/prospecțiune(cercetare geol.)
- radioemisie(producere de unde electromagnetice)/ radioemisiune(emisiune radio)
- reconversie(profesională)/reconversiune(ec sau tehn.)
- variație(modificare, diversificare)/variațiune(piesă muz.)
- vise(imagini în somn)/visuri(aspirații)
- înseamnă(constituie)/însemnează(notează)
- frecție(masaj)/fricțiune(frecare)
- pate(de ficat)/pateu(produs de patiserie)

19. Principiul minimului efort

- Una dintre tendințele actuale ale uzului marchează preferința vorbitorilor pentru un efort minim de pronunțare. Astfel DOOM[2] renunță la formele lungi, normându-le pe cele scurte (dăinuie, desfată, dezagregă, evaporă, ignoră, molfăie, perturbă, secretă, secretă, țuguie, zuruie…) sau adăugând pe lângă formele vechi şi variante scurte (biciuie/biciuieşte, cheltuie/ cheltuieşte, inventă/inventează, şchioapătă/ şchiopătează…).